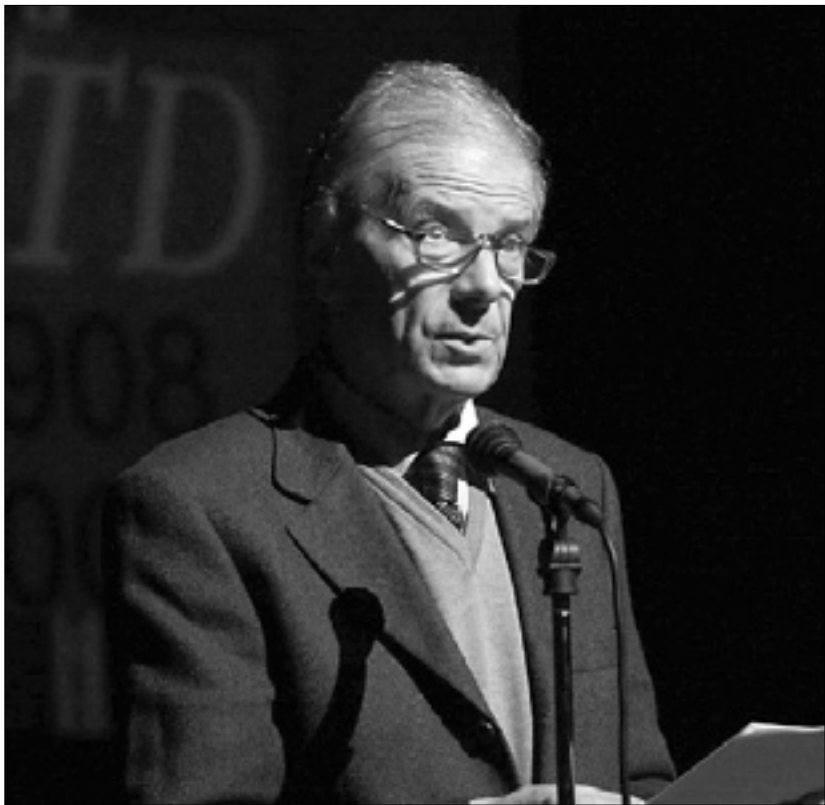

GORICA - Včeraj dvojna slovesnost v Kulturnem centru Lojze Bratuž

Špacapanu posvetili športni center KTD proslavil sto let vloge v mestu

Terpin: Tekme med slovenskima ekipama so nekoč bile nekakšen politični spopad - Paulina skrbijo napovedana finančna krčenja

Včerajšnje odkritje spominskega obeležja (desno), množica udeležencev (levo) in predsednik KTD-ja Paulin med nagovorom (spodaj)

FOTO COCO

Športnik, skavt, glasbenik, politik. Tako beremo na bronasti plošči, ki so jo včeraj odkrili ob vhodu v telovadnico slovenskega športnega centra Mirko Špacapan. Slovesnosti, s katero so po umrlem kulturnem in političnem delavcu uradno poimenovali športno središče ob centru Lojze Bratuž v drevoredu 20. septembra, se je udeležila raznolika množica. S svojo prisotnostjo se je poklonila Špacapanu ob prvi obletnici njegove smrti.

Za poimenovanje športnega centra po vsestransko angažiranem goriškem Slovincu, ki je v njem preživel večidel svoje uspešne odbojarske kariere, so se zavzeli KTD, SSO, SSK, center Bratuž, šola Komel, ZSKP, ZCPZ, Zamejska skavtska organizacija, športno združenje Olympia in prosvetno društvo Podgora. Glasbeno kuliso dogodka sta sooblikovala moška skupina Akord pod vodstvom Daria Bertinazzija in mešani pevski zbor Podgora, ki ga je vodila Sabina Antoni, glavni govornik pa je bil Špacapanov prijatelj in sodelavec Damijan Terpin.

»Mirko Špacapan je za seboj pustil globoke sledi na tolikih različnih področjih, da ga moramo gotovo uvrstiti med osebnosti, ki nosijo največ zaslug, da smo Slovenci, ne samo na Goriškem, še danes živa narodnostna skupnost, in bomo to lahko tudi v bodoče,« je začel Terpin, ki je prikazal Špacapanovo življenje in predvsem osebnost. Spomnil se je energije, ki jo je v mladih letih vlagal v skavtsko organizacijo, zaustavil pa se je pri njegovem športnem udejstvovanju in predvsem pri odbojarski karieri: »Njegova in seveda tudi moja prava herojska leta so bila tista, ko sva skupaj trenirala in igrala najprej v telovadnici v Štandrežu, nato pa tukajšnji telovadnici v ekipi Olympii,« je povedal Terpin in nadaljeval: »Pri tem spominu pa ne morem mimo slavnih derbijev z ekipo Val iz Štan-

dreža. Ni šlo tako rekoč samo za spopad dveh ekip ali slovenski derbi, v tistem času je šlo tudi za nekakšen politični spopad ali derbi tako rekoč med Slovensko skupnostjo in levičarji. Tudi na športnem področju so v tistih letih bile dokaj ostre delitve, športno združenje Olympia pa so v takratni Jugoslaviji imeli za nekakšno reakcionarno skupino, s katero je bilo prepovedano imeti stike. Kasneje so se k sreči stvari spremenile in v telovadnici v Štandrežu se je torej ob derbiju Olympia-Val nabralo tudi po štiristo ali več navijačev.« Terpin je opisal Špacapanov kot športnika, ki »ni nikoli izgubil živcev in je vedno odigral tekmo do konca«, omenil pa je tudi njegovo navezanost na matično društvo. Nato je prešel k Špacapanovim zaslugam v času, ko je bil pokrajinski odbornik za šolstvo in šport, ter k njegovemu delu na pevskem in političnem področju. Omenil je Špacapanovo prizadevanje za odprtje slovenskega višješolskega centra v ulici Puccini in za odobritev deželne volilnega zakona ter ocenil, da bi si zaradi svojih dosežkov zaslužil mesto med doprskimi kipi Mirka Fileja, Lojzeta Bratuža in Kazimirja Humarja na dvorišču centra Bratuž. »Mirko je imel prirojeno politično intuicijo, veliko znanje na najrazličnejših področjih, užival je izjemno spoštovanje pri italijanskih sogovornikih in tudi političnih nasprotnikih, težko pa se je razumel s pritlikavci, čeprav se ni v bistvu nikoli kregal,« je še poudaril Terpin.

O Špacapanovem ugledu v italijanskih krogih sta pričala včerajšnja posega goriškega župana Ettoreja Romolija in načelnika Demokratske stranke v deželnem svetu FJK Ganfranca Morettona. »Špacapana sem žal spoznal šele, ko sem postal župan. Dal mi je vtis človeka, ki je prepričan v svoje vrednote in v to, kar dela. Velik zagon je ohranil do zadnjega, kljub boleznim,« je povedal Romoli, Moretton pa je podčrtal: »Od

prijatelja Mirka sem se naučil veliko stvari. Tudi v trenutkih, ko ni bilo več upanja, je bodril k vztrajanju, ravno kot na odbojarskem igrišču.« Ob Romoliju in Morettonu sta se slovesnosti udeležila tudi predsednik pokrajine Enrico Gherghetta in predsednik pokrajinskega sveta Alessandro Fabbro, med višjimi predstavniki slovenske narodne skupnosti pa so bili deželni svetnik Igor Gabrovec, deželni predsednik SSO Drago Štoka in deželni predsednik ZSSDI Jure Kufersin. Na povabilo sta se ne nazadnje odzvala tudi Rudi Merljak iz Ura-da RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter član komisije za mednarodne odnose občine Nova Gorica Štefan Cigoj.

Center je blagoslovil nadškofov vikar za Slovence Oskar Simčič, spominsko ploščo, ki si jo je zamislil arhitekt David Faganel, pa so odkrili Špacapanovi sinovi Tomaž, Mirjam, Alenka in Angelca. »Ob postavitvi plošče z napisom in Špacapanovim portretom, ki je izdelana iz medenine in brona, je bilo ob tej priložnosti olepšano pročelje telovadnice. Zunanja podoba poslopja se po barvah sedaj bolj ujema s celotnim centrom. Ob zunanji podobi je bila delno obnovljena tudi streha telovadnice,« je povedal Faganel in dodal: »To je bila le prva faza obnovitvenih del. V prihodnosti bo namreč razširjen atrijski del stavbe, na pročelje pa bo nameščen večji napis s Špacapanovim imenom.«

Poimenovanju športnega centra po Mirku Špacapanu je v kulturnem centru Lojze Bratuž sledila proslava ob 100-letnici Katoliškega tiskovnega društva (KTD), ki je bilo ustanovljeno 8. decembra leta 1908. Natančne, delovanje in cilje stoletne ustanove je v svojem nagovoru orisal njen predsednik Damjan Paulin, ki je pojasnil, da je KTD imel vseskozi pomembno vlogo za kulturno in družbeno rast goriških katoliških Slovincov. KTD so po besedah Paulina ustanovili, da bi izdajali časopise, liste, knjige in tiskovine; v ta namen so odprli tiskarno, knjigovaznico, knjigarno, antikvariat in trgovino, sploh pa je bil cilj ustanove - kot je tudi pisalo med njenimi pravili - »potom tiska delovati na temelju katoliške vere za kulturno povzdigo slovenskega ljudstva«. Pobudniki ustanovitve KTD-ja so bili slovenski goriški duhovniki, pokrovitelj pa je bil nadškof Francišek Borgia Sedej. Paulin je nanizal glavne dogodke in stoletni zgodovine ustanove in povedal, da so leta 1920 v Semeniški ulici odprli Katoliško knjigarno, ki se je v sedanje prostore preselila leta 1930. V obdobju fašizma je bilo delovanje KTD-ja omejeno, sploh je bilo tiskanje knjig zelo težavno. Razmere so se seveda izboljšale po drugi

svetovni vojni, ko so leta 1952 ustanovili odbor za gradnjo Katoliškega doma. Kulturni hram so odprli leta 1962, kot je poudaril Paulin, pa so ga zgradili brez nikakršnih prispevkov iz Italije in Jugoslavije. Poslopje kaj kmalu ni več ustrezalo novim protipožarnim normam, zato pa so ga prenovili v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. »Z demokratizacijo in osamosvojitvijo Slovenije ter s prispevki za obmejna območja so stekla obnovitvena dela,« je poudaril Paulin in povedal, da so Katoliški dom preimenovali v kulturni center Lojze Bratuž in ga odprli leta 1996. Paulin je v zaključnem delu nagovora spregovoril še o drugih nepremičninah v lasti KTD-ja. Omenil je telovadnico ob Kulturnem centru Lojze Bratuž, ki jo upravlja SZ Olympia in so jo ravno včeraj poimenovali po Špacapanu, dalje poslopje na drevoredu 20. septembra, v katerem imajo svoj sedež SSO, ZSKP, ZCPZ, Fundacija Gorica, kulturni društvi in zbora Mirko Filej in Lojze Bratuž, Oder 90 in skavtska organizacija. KTD je lastnica tudi poslopja v Doberdobu, v katerem ima svoj sedež društvo Hrast, kočje sv. Jožefa v Žabnicah pod Sv. Višarjami in stanovanje v drevoredu 20. septembra, kjer ima svoj sedež SSK. Dalje je Paulin omenil poslopje na Travniku, v katerem domujejo Novi Glas, Pastirček in Goriška Mohorjeva. Za zaključek je Paulin opozoril na finančna krčenja italijanske vlade, ki bodo hudo prizadela dotacijo za slovenske ustanove. »Napovedana krčenja spominjajo na početje fašističnih oblasti, zato apeliram na demokratičnost Italije in na podporo iz Slovenije,« je zaključil Paulin. V imenu Sveta slovenskih organizacij je nato prisotne pozdravil njegov deželni predsednik Drago Štoka, ki je ravno tako ostro kritiziral namen italijanske vlade, da krči dotacijo za Slovence. »SSO bo ob strani društvom tudi v težkih časih, ki se nam obetajo, to pa še posebej velja za KTD, ki si zasluži vso našo podporo,« je poudaril Štoka in zaključil z upanjem, da bo KTD prenovil svoje poslopje na Placuti, ki je nekoč že bilo kulturno žarišče v mestu. »Leta 1948, ko sem bil gojenec Alojzijevejšča, nas je duhovnik Franc Močnik peljal v to stavbo na prve koncerte,« je povedal Štoka.

Pred nagovoroma so zaigrali mladi glasbeniki Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel; slovesnost je sklenilo ubrano petje mešanega pevskega zbora Lojze Bratuž. Ob izhodu iz dvorane je bilo mogoče dobiti publikacijo, ki je izšla ob stoletnici KTD-ja in v kateri so zbrani prispevki Staneta Grande, Renata Podberšiča ml, Franke Žgavec, Verene Koršič Zorn in Damjana Paulina. (Ale, dr)

VZPI-ANPI Polettov spomin na prijatelja

»Mirko Špacapan je bil velik prijatelj svetniške skupine Komunistične partije.« Tako poudarja goriški predsednik partizanskega združenja VZPI-ANPI Silvino Poletto, ki je v pokrajinskem svetu predstavljal Komunistično partijo ravno v letih, ko je bil Špacapan odbornik za šolstvo, šport in prosti čas. »Leta 1987 je pokrajinska uprava sklenila, da bo namenila pet milijonov evrov gradnji lapidarija deportirancem v spominskem parku v Gorici. Sklep pokrajinskega odbora je v dvorani pokrajinskega sveta, ki je bila natrpna do zadnjega kotička, predstavil Mirko Špacapan. Posega mu številno in glasno občinstvo ni pustilo začeti, saj so bili zagovorniki gradnje lapidarija prepričani, da je bil pokrajinski prispevek petih milijonov evrov prenizek. Takrat sem pred polno dvorano pokrajinskega sveta ostro nastopil v bran Špacapana in mu pomagal, da je lahko spregovoril,« se spominja Poletto in posebej izpostavlja, da je leta 1987 Špacapan organiziral pomenben in odmeven posvet ob 50. obletnici smrti Lojzeta Bratuža. Dve leti kasneje so izdali dvojezično knjigo, ki je vsebovala posege in študije s posveta, eno izmed teh je napisal ravno goriški predsednik VZPI-ANPI. Po prepričanju Poletta je pokrajina na pobudo Špacapana s to knjigo primerno počastila spomin na Bratuža, ki je bil nedolžna žrtev fašističnega nasilja. »Goriška pokrajina se klanja svojemu sinu, ki je na svoji koži drago plačal zatiranje proti Slovincem in demokratom,« so po Polettovih navedbah zapisali v predgovor takratne publikacije. Poletto nazadnje poudarja, da je Špacapan dobro razumel dramo izseljencev, saj se je tudi sam rodil v Argentini, v njegovih političnih nastopih pa so bile demokratične vrednote vedno osrednje vodilo.